

Mod friheden med speederen i bund

Bil-filmhistorien er rig på uforglemmelige billeder af ikke blot biler, men af mennesker på vej gennem livet – i biler. Forfatter og filmekspert Jacob Lillemose stiller skarpt på de smukke og voldsomme billeder af tilværelsens intense øjeblikke i bilfilm.

JACOB LILLEMOSE

Dominic Toretto er på flugt fra politiet. I sin sorte 1970 Dodge Challenger R/T. Et monster af en muskelbil med 900 hestekræfter under kølerhjelm. Da han for et kort øjeblik holder ved et lyskryds, kører agenten Brian O'Connor op på siden af ham i sin orange Toyota Supra. I stedet for at forsøge at flygte eller at overgive sig udfordrer Toretto O'Connor til ræs. Først til togoverskæringen en kvart mil længere fremme. Bil mod bil. On green.

Da lyset skifter, trykker Toretto speederen i bund med en determination, som O'Connor ikke kan matche. Challenge-rens forhjul letter med et øredøvende drøn og efterlader Supraen med røgskyen fra bagdækkene.

Toretto bliver ét med bilen og glemmer alt om at være på flugt fra politiet. Som hans benzindrevne livsfilosofi lyder: »Jeg lever mit liv en kvart mil ad gangen. Intet andet betyder noget. Ikke afdragene, ikke værkstedet, ikke mit hold og alt det lort, de lukker ud. I de ti sekunder er jeg fri«.

Scenen udspiller sig i 'The Fast & the Furious'. Den legendariske blockbuster actionfilm om gaderæs i Los Angeles. Når mørket har sænket sig over byen, sætter Toretto sammen med et undergrundsmiljø af ligesindede bilentusiaster fart – og frihed – over lov og orden. Han er alfahannen i slænget, men han rummer større dybde, end hans testosteronpumpede krop umiddelbart giver indtryk af.

Bag musklerne er han en inkarnation af den amerikanske søgen efter individuel frihed, og bilen er hans vejviser. Hvad mere er, så er Toretto langt fra den eneste i filmhistorien, som har sat sig bag rattet for at køre mod frihedens horisonter.

Bilfilmhistorie

Filmhistorien fra 1950 og frem er uendeligt rig på ikoniske biler og karismatiske førere. Film som 'Christine', 'Dumb and Dumber', 'Back to the Future', 'Ghostbusters' samt rækken af James Bond-, Mad Max- og Batman-film, hvor biler i forskellige ekstraordinære og excentriske afskygninger spiller betydningsfulde roller. Film som 'Bullit', 'The Driver', 'Baby

'Driver' og 'The Transporter', hvor førerens excellente køreevner og frygtløse personlighed er afgørende for plottet. Film som 'Le Mans 66', 'Days of Thunder', 'Grand Prix', 'The Last American Hero' og 'Two-Lane Blacktop', hvor omdrejningspunktet er racerløb. Og film som 'Locke' og 'Night on Earth', hvor hele handlingen foregår i en eller flere biler.

'The Fast and the Furious' tilhører for så vidt alle disse spor i bilfilmhistorien, men med Toretto i front tilhører filmen på et dybere plan også et særligt spor, hvor bilen og det at køre i bil er det ultimative udtryk for individets forsøg på at opnå eksistentiel, kulturel og social fri-

hed i et samfund, som er alt andet end frisættende. Et spor, hvor bilen er vejen ud af chauvinistiske, racistiske, patriarkalske og andre undertrykkende magtstrukturer. Det er et spor, som består af film på tværs af genrer, og som har leveret nogle af (bil)filmhistoriens mest uforglemmelige billeder. Og det er vel at mærke ikke bare billeder af biler, men af mennesker på vej gennem livet. Smukke og voldsomme billeder af tilværelsens intense øjeblikke.

Sjælens køretøj

At Toretto lige netop kører en 1970 Dodge Challenger R/T, er ikke nogen tilfældighed. En af bilfilmhistoriens mest legendariske frihedskæmpere, Vietnam-veteranen og den tidligere professionelle racerfører Kowalski i 'Vanishing Point', kører nemlig samme model.

I tomrummet efter afslutningen på sin karriere har Kowalski slået sig på at levere hurtige biler hurtigst muligt, og filmen følger ham over to dage i et ræs med politiet fra Denver til San Francisco gennem det mytologiske amerikanske ørkenlandskab.

Kowalskis mission er umulig, men han kører egentlig ikke for at komme i mål. Han kører for at køre. Mod et for evigt fjernt forsvindingspunkt. Han kører, fordi bilen og vejene er det eneste sted, hans rastløse og mærkede sjæl har hjemme. Han er med karakteren Super Souls ord »den sidste amerikanske helt, for hvem fart er lig med sjælens frihed«.

'Thelma & Louise' udspiller sig i samme landskab, og ligesom Kowalski er de to veninder på flugt fra politiet. I deres tilfælde, fordi de i en akt af selvtægt har skudt en overgrebsmand. I en 1966 Ford Thunderbird Convertibel giver de baghjul til deres uinspirerede liv i Arkansas og sætter kurs mod de store vidder vestpå.

Turen former sig som et hæsblæsende eventyr, hvor Thelma og Louise undervejs opdager, at de er i besiddelse af nærmest uovervindelige kræfter. Inderst inde ved de dog godt, at de ikke vil lykkes. De har indset, at der ikke ligger et bedre samfund og venter på dem for enden af vejen. Tværtimod har de udsigt til fængsel.

Derfor beslutter de sig, igen ligesom Kowalski, til sidst for at køre i døden. Det er den eneste sande udvej, hvis de, som Thelma formulerer det, vil »keep going«. Med speederen i bund og en hær af politibiler bag sig kører de ud over kanten af

SERIE

Frames

Ikke kun filmkunsten, men også filmkritikken kan trænge til nye vinkler og alternative blikke.

Film&TV har i denne serie bedt en række markante stemmer give vidt forskellige bud på visuelt tematiske snit med udgangspunkt i frames fra film- og tv-historien.

En frame er filmens mindste grundelement. En frame er et enkelt billede på en filmstrimmel (eller nu en digital optagelse). Som regel er der 24 eller 25 frames i sekundet, når vi ser en film. Når vi laver et screenshot af en film, så kaldes det et framegrab.

Læs de tidligere bragte artikler på www.politiken.dk/tag/main/frames

Grand Canyon, i få øjeblikke flyvende i luften, som den ultimative manifestation af deres personlige frihed og kvindelige magt. Alt det, samfundet forsøger at tage fra dem.

Ungdommens motor

Bilfilmhistorien tæller også film, hvor søgen efter friheden ikke ender i døden, men realiseres, om end kun midlertidigt og i lille skala. Som f.eks. Ferris Buller's 'Day Off' og 'Grease', to kultfilm, hvor bilen er motor for ungdommens ustyrlige energier og drømme.

I Ferris Bullers tilfælde handler det om at låne en 1961 Ferrari 250 GT California Spyder af sin ven Camerons far for at pimpe sin pjækkedag op. Låne, vel at mærke uden at spørge faren og meget mod Camerons vilje og faderkompleks. Men Ferris, Cameron og Ferris' kæreste Sloane har ikke desto mindre en fest i fuld fart gennem Chicagos gader, hvor de i løbet af dagen udfordrer og overvinde alle autoriteter.

Et andet eksempel er 'Grease', hvor hovedpersonerne Danny og Sandy i filmens slutscene letter i en 1948 Ford Deluxe Convertible, også kendt som 'Greased Lightning', flankeret af deres ekstatiske dansende klassekammerater. Deres kærlighed ophæver tyngdekraften, og i den flyvende bil kører de mod et nyt, friere liv.

Begge film er fortællinger om, hvordan ungdommen med uforligneligt drive overhaler fortiden – og forældregenerationen – for at sætte kurs mod en fremtid, der ligger for deres fødder som en flersporet motorvej.

Som i 'The Fast and the Furious', 'Vanishing Point' og 'Thelma & Louise' er bilen i Ferris Bullers 'Day Off' og 'Grease' udtryk for et romantisk håb om, at friheden findes og kan findes hinsides det etablerede samfunds rammer. Med alt, hvad det indebærer, af udfordringer, blindgyder, drømme og mod.

film@pol.dk